

Trianon a források és sorsok tükrében

Interjú Szidiropulosz Archimédesszel*, a Trianoni Szemle főszerkesztőjével

A Budapesten megjelenő Trianoni Szemle a trianoni békeszerződéssel kapcsolatos kutatásokat, esszéket és szakcikkeket, könyvismertetések bemutatását ismertető folyóirat. Legyen szó a trianoni békediktátumról, ennek következményeiről – amelyek kimondatlan, földolgozatlan személyes tragédiákban is megnyilvánulnak, amit jól példáz a délvidéki Deák Leó sorsának bemutatása a legutóbbi számban – vagy Bartók Béláról, Nyíró Józsefről (szintén a legutóbbi lapszámban) csakis nagy szakmai igényességgel, tudományos megalapozottsággal készült írásokat közöl a Trianoni Szemle. Főszerkesztője Szidiropulosz Archimédész, akivel nemrégiben Tóthfaluban beszélgettem.

- Generációk nőttek úgy fel, hogy Trianonról mit sem tanultak, és habár manapság már nyíltan lehet beszélni róla, sokak tudása még mindig hézagos Magyarországon is.

Trianonról csak azok a diákok tanulhattak, akiknek olyan tanáruk volt, aki mert erről beszélni. Magyarán: a tanmenetekben nem volt benne Trianon, tehát nemzedékek nőttek úgy fel, hogy nem tudtak semmit róla. A rendszer-váltás ugyan meghozta a reneszánszát a Trianon-irodalomnak, mert rengeteg könyv jelent meg a kilencvenes években, meg utána is. Ez lehetőséget adott arra, hogy az emberek tájékozódjanak, de ez nem volt elegendő.

- 2007-ben létrejött a Trianon Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány, az intézet megalapítá-

sa is a tervek között szerepelt. A hiánypótlás szándéka vezérelte önöket?

Létrejött a Trianon Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány. Pénz hiányában magát az intézetet nem sikerült létrehozni, csakis az alapítványt. Az eredeti szándékunk az volt, hogy – ha lett volna komolyabb támogatás, hiszen évi 15-20-25 millió forint kellene hozzá – 8-10-12 fős kutatói stábot hozunk létre. Az elképzelések szerint ezek a kutatók elmentek volna különböző európai fővárosok levéltáraiba, nemzeti könyvtáraiba és ott a még fel nem tárt irodalmat, tehát a primer forrásokat lefordítják magyarra, és ezt feldolgozzuk. Történészek, nyelvészek, szociológusok dolgoztak volna az intézetben, de ez nem jött össze. Ehelyett volt egy-két konferenciánk, néhány kiadványt jelentettünk meg, és ami a legfontosabb, 2009-ben elindítottuk a *Trianoni Szemlét*.

- Eddig tizenöt száma jelent meg, a tizenhatodik is készül. Mi a hitvallása e folyóiratnak?

A folyóirat azért kapta a Trianoni Szemle címet, mert mi szellemi elődünknek tartjuk a Magyar Szemlét. A Magyar Szemlét olyanok jegyezték, mint Bethlen István, Ravasz László, Szekfű Gyula, tehát nem akármilyen nevek. Ezt a szellemet annak érdekében akarjuk továbbéltetni, hogy ezt a kérdéskört minél közelebb vigyük a fiatal nemzedékekhez, de még az idősebb, tehát a 40-es, 50-es generációhoz is. Nem azért, mert mi azt hirdetjük, hogy vissza a történelmi határokat, de azt se

* Szidiropulosz Archimédész (Ptolemais, 1944. április 11. –) görög származású magyar történész, szociológus és tanár. Kutatási területe a trianoni békeszerződés, valamint gróf Károlyi Mihály és gróf Tisza István párhuzamos politikai életpályájának vizsgálatát foglalja magában.

Az észak-görögországi kisvárosban született, de Magyarországon él 1948 óta. A budapesti Eötvös József Gimnáziumban érettségizett 1962-ben, majd az ELTE BTK történelem-orszós szakán kapott tanári diplomát 1967-ben. 1981-ben szerezte második diplomáját az ELTE szociológia szakán. 1970-től 1982-ig a fővárosi József Attila Középiskolai Kollégium nevelőtanáraként dolgozott. 1982-től a fővárosi kollégiumok szakfelügyelője, 1986-tól a Fővárosi Pedagógiai Intézet vezető tanácsadója, óraadóként politológia és szociológia tárgyakat oktatott 2013-ig.[1] Nős, házastársa Kolczonay Katalin, két lánya és két unokája van. (wikipédia)

mondjuk, hogy le kell állni mindennel és vége, hiszen örök érvényű békeszerződések nincsenek. Hiszen eltelhetnek évtizedek, 50-60-80-100 év, és utána változik valami. Erre példának ott van a lengyel államiság, több mint 250 évig nem volt lengyel államiság, és most létezik. Ha lemondtak volna a lengyel hazafiak erről, akkor soha nem lett volna Lengyelország. Ennek fényében azt mondhatom: nem mondjuk azt közvetlenül, direkt módon, hogy vissza a történelmi határokat, de mindenképp fel kell világosítani az embereket arról, hogy mi volt Trianon. Nem siránkozunk. Nem az a célunk, hogy siránkozzunk és azt mondjuk, hogy elveszítettünk ennyi meg ennyi területet, mert azt már nagyjából mindenki tudja, de a részleteket nem ismerik, és ezeket a mi lapunk tartalmazza.

- A következményekkel foglalkoznak, de rávilágítanak sorsokra is.

Igen. Egyrészt a történelmi események tükrében részleteket közlünk, forrásokat vagy szerzőknek az írásait, nem másodközléseket. És közvetlen sorsokkal is foglalkozunk, hogy az elszakított területeken élő magyarok milyen helyzetbe kerültek, és ezt gyakran egy-egy sorson keresztül, egy-egy kitelepítésen keresztül mutatjuk be. Tehát amikor Trianonról beszélünk, nemcsak magáról a szerződésről van szó, hanem mi úgy gondoljuk, hogy akár 1848-tól el lehet indítani és be lehet mutatni a nemzetiségi kérdést, amely alapvető kérdésként kapcsolódik a trianoni kérdéskörhöz. És a következményeket tekintve is szorosan hozzátartoznak a kérdéskörhöz a második világháború utáni kitelepítések vagy a kommunista időszak kultúrpolitikája, amely teljes mértékben megakadályozta azt, hogy az emberek a valódi eseményeket és a valódi igazságokat megismerjék.

- Az az érdekes, hogy sokkal tágabb, sokkal árnyaltabb ez a kérdéskör. A legutóbbi számban Deák Leóról, Nyíró Józsefről vagy például Bartók Béla román népdalgyűjtéseiről írnak. Mindenki, bármely tudományterületet is művel, talál benne olyan hasznos olvasmányt, amit fel tud használni professzorként, középiskolai tanárként vagy a világ dolgai iránt érdeklődőként.

Főleg a széles olvasóközönségnek szól a lap, de vannak benne olyan írások, például Horánszky Nándor tanulmánya Tisza István kultuszáról, amely elsősorban a szakemberek figyelmére számíthat, de a legtöbb írás főleg a széles körű közönséget szólítja meg. Például a Bartók Béláról szóló, amikor az olvasó rápillant a címre, felvetődik benne a kérdés, mi köze Bartóknak Trianonhoz. Ha elolvassa a cikket, persze, meg fogja látni. Mert a románok meg magyarországi csoportok is támadták, hogy román népzenevel foglalkozott, ezeket gyűjtötte. De az volt a csodálatos ebben, hogy Bartók több mint 3400 román népdalt gyűjtött össze, más nemzeteknek összesen nincsen annyi.

- A folyóirat megjelenésének finanszírozása nincs megoldva.

Állandó finanszírozási problémáink vannak. Nincs biztos anyagi háttérünk, egy-egy folyóiratszámra kapunk támogatásokat, hol a III. kerületi polgármestertől, Bús Balázstól, aki igen kiváló ember, nagyon sokat segített eddig is, hol egy-két magánszemélytől, valamint pályázatok útján, az NKA-tól, a Polgári Magyarországért Alapítványtól, amely a legutóbbi számot támogatta teljes egészében.

- És egy személyes bemutatkozást is kérek. Ön görög gyökerekkel rendelkezik.

Szociológus vagyok, nem történész. Görögországban születtem, 66 éve élek Magyarországon.